

Vitraskolorna AB (Org.nr 556458-6716)
info@vittra.se

2023-10-19
Dnr 2022:8801

Beslut

efter kvalitetsgranskning av lärares arbete för
att tidigt motverka könsbundna utbildnings-
och yrkesval vid Vittra Forsgläntan, med Vittra-
skolorna AB som huvudman i Kungsbacka

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Vittra Forsgläntan avseende verksamhetens kvalitet vad gäller lärares arbete för att tidigt motverka könsbundna utbildnings- och yrkesval. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att undersöka hur skolor genom undervisning och studie- och yrkesvägledning arbetar i årskurs 4-6 för att vidga elevernas perspektiv på framtida utbildnings- och yrkesval utifrån ett jämställdhetsperspektiv. I granskningen bedöms följande frågeställning:

- I vilken utsträckning arbetar lärare i undervisningen med att motverka begränsande könsstereotypa föreställningar om ämnen, intressen och framtida utbildnings- och yrkesval?

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området vilket beskrivs i bilaga 2. I denna bilaga finns också beskrivet hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. På det granskade området bedöms om skolan/verksamheten uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola/verksamhet bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Vittra Forsgläntan i följande utsträckning:

Lärare arbetar *flera delar* med att i undervisningen motverka begränsande könsstereotypa föreställningar om ämnen, intressen och framtida utbildnings- och yrkesval *men utvecklingsområde finns*.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Lärarna behöver utveckla arbetet med studie- och yrkesvägledning i undervisningen samt synliggöra hur kön kan påverka framtida utbildnings- och yrkesval.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2024-04-19 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån det identifierade utvecklingsområdet och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:8801) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömning inom området.

Lärares arbete för att motverka könsstereotypa föreställningar

Inom detta område granskas hur lärare arbetar för att skapa en jämställd undervisning, hur lärare arbetar för att undervisa om jämställdhet och hur lärare arbetar med studie- och yrkesvägledning i undervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Lärarna arbetar *i flera delar* med att i undervisningen motverka begränsande könsstereotypa föreställningar om ämnen, intressen och framtida utbildnings- och yrkesval *men utvecklingsområden finns*.

Skolinspektionen sammanfattande motivering till bedömningen är följande:

Granskningen visar att lärarna till viss del låter undervisningen genomsyras av ett normmedvetet förhållningssätt. Granskningen visar också att lärarna till viss del utformar undervisningen för att skapa ett inkluderande klassrumsklimat och motverka reproduktion av könsstereotypa föreställningar. Det framgår också av granskningen att lärarna till viss del motverkar att elevers kön tillåts definiera eller begränsa deras intressen och ambitioner. Vidare visar granskningen att lärarna kontinuerligt lyfter fram jämställdhetsperspektivet i undervisningen och att lärarna ger eleverna vissa möjligheter att diskutera och ifrågasätta begränsande könsstereotypa föreställningar. Granskningen visar också att lärarna arbetar för att stärka elevernas upplevelser av den egna förmågan och ger eleverna uppmuntran för ansträngningar som går emot könsstereotypa föreställningar. Vidare visar granskningen att flera lärare arbetar med studie- och yrkesvägledning i sina ämnen, men att lärarna sällan lyfter perspektiv på hur såväl olika jämställdhetsaspekter som kön kan påverka framtida utbildnings- och yrkesval. Slutligen visar granskningen att lärarna sällan använder sig av studie- och yrkesvägledarens kompetens för att hålla sig uppdaterade och för att vidga elevernas perspektiv på utbildnings- yrkesval utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Lärares arbete för att skapa en jämställd undervisning

Granskningen visar att lärarna till viss del låter undervisningen genomsyras av ett normmedvetet förhållningssätt. Av intervju med lärarna framgår att de tillsammans med kollegor reflekterar över frågor som rör normer och beteenden hos eleverna

och i viss grad även i lärarkollegiet. Det framgår att lärarna genom att följa elevernas arbete i klassrummen och genom fortlöpande diskussioner och samtal med eleverna har viss inblick i vilka normer som förekommer hos dem. Lärarna berättar också att de på förekommen anledning gemensamt med eleverna undersöker vilka normer som finns i elevgruppen. Lärarna har exempelvis återkommande handledningssamtal med eleverna och gemensamma samlingar där de ibland gör värderingsövningar med eleverna. Vidare berättar lärare att de enskilt reflekterar över vilka normerande förebilder de själva utgör och att de uppmärksammar varandra på om de råkar använda begrepp som "killar" och "tjejer" när de tilltalar eleverna som grupp. En lärare noterar också att elever ofta använder tilltalet "fröken" till både manliga och kvinnliga lärare. Samtidigt framgår att lärarna inte har återkommande strukturerade möten där deras egen normmedvetenhet specifikt står på agendan. Vidare säger lärare att de betraktar elever som individer i första hand snarare än bärare av könsidentiteter och att de utifrån detta perspektiv diskuterar i sina arbetslag hur gruppdynamiken i de olika klasserna ser ut. Det framgår att lärare både enskilt och gemensamt identifierat och diskuterat tendenser utifrån kön på gruppnivå i olika elevgrupper. Såväl lärare som elever säger att det oftast, men inte alltid, är pojkar som ingår i elevgrupper som brukar ta mest talutrymme. Både lärare och elever lyfter fram gruppdynamiken i den enskilda klassen som en viktig faktor gällande talutrymmet, vilket innebär att könsmönster i talutrymme är specifika för enskilda klasser och att såväl pojkar som flickor kan vara dominerande i en specifik grupp.

Granskningen visar också att lärarna till viss del utformar undervisningen för att skapa ett inkluderande klassrumsklimat och motverka reproduktion av könsstereotypa föreställningar. Av intervjuer med elever, lärare och rektorn framgår att lärarna bemöter eleverna på ett likvärdigt sätt och att lärarna har viss kännedom om eventuella könsmönster i olika elevgrupper som de använder för att planera undervisningen. Exempelvis berättar lärare att de uppmärksammat att flera pojkar har svårare för att arbeta med texter och att de för att motivera dessa pojkar utformar textuppgifter utifrån elevernas intressen. Det framgår också av intervju med elever att lärare ser till att eleverna får möjlighet redovisa sina kunskaper på olika sätt utifrån intresse. Vidare framgår att lärarna gör gruppindelningar utifrån sin kännedom om elevernas behov, och att grupperna oftast innehåller både pojkar och flickor. Exempelvis använder sig lärarna av metoden "axelkompisar", där elever som sitter bredvid varandra ska samarbeta, eller så delar lärarna in eleverna i andra grupper utifrån sin kännedom om eleverna, och de är noga med att särskilt se till att även den tystare elevgruppen kommer till tals. Även eleverna säger att lärarna delar in grupper utifrån vilka elever som arbetar bra ihop, samt att eleverna ska lära känna

varandra och att lärarna ser till ingen elev blir utanför. Eleverna säger att lärarna särskilt uppmärksammar både pojkar som flickor som inte brukar svara på frågor i samma utsträckning som sina klasskamrater. Vidare framgår av intervju med lärare att de försöker ge tillsägelser på ett likvärdigt sätt och ibland reflekterar över om de gör skillnad på hur de tillrättavisar elever utifrån kön. Exempelvis berättar lärare att de funderat över huruvida de varit hårdare i sina tillrättavisningar och tillsägelser till pojkar än flickor och därför tänker lärarna på vilket tilltal och röstläge som används vid tillsägelser. Eleverna i sin tur säger att de tycker lärarna är rättvisa i hur de bemöter och tilltalar eleverna och att de inte tycker lärare gör någon skillnad i sitt bemötande gentemot elever utifrån kön.

Granskningen visar också att lärarna till viss del motverkar att elevers kön tillåts definiera eller begränsa deras intressen och ambitioner. Lärarna säger att de är medvetna om att det finns könsnormer som kan vara begränsande för elevernas intressen, men att deras erfarenhet är att de största skillnaderna i elevernas intressen ligger på individnivå och inte könstillhörighet. Vidare berättar lärare att de använder normbrytande exempel i sin undervisning såsom kvinnliga poliser, manliga kockar samt kvinnliga konstnärer, astronauter och författare, samt att de både uppmuntrar och ser till att samtliga elever provar på olika moment i undervisningen, vilket även elever bekräftar. Både lärare och elever säger att intresset för ämnen som exempelvis matematik eller SO är jämnt fördelat mellan könen. Lärare ger också exempel på hur både pojkar och flickor är lika intresserade av såväl praktiska som teoretiska eller tekniska lektionsmoment, såsom exempelvis programmering och hem- och konsumentkunskap, men att flickor tenderar att vara mer intresserade av att arbeta med texter än pojkar. Vidare säger lärare att de brukar försöka synliggöra elevernas intressen för varandra i syfte att visa eleverna att det inte är så stora skillnader mellan pojkars och flickors intressen. Eleverna berättar att de ibland pratar om sina intressen på lektionerna och att det inte spelar någon roll vilka intressen man kan ha som pojke eller flicka. Även om eleverna tycker att vissa intressen är vanligare bland flickor och vice versa, så säger de också att det inte skulle göra något om en pojke var intresserad av att göra samma saker som en flicka eller vice versa.

Lärares undervisning om jämställdhet

Granskningen visar att lärarna kontinuerligt lyfter fram jämställdhetsperspektivet i undervisningen. I intervju med lärare och elever framkommer att det framför allt är i samhällsorienterande ämnen (SO), svenska, naturorienterande ämnen (NO), hemkunskap, samt idrott och hälsa som lärarna uttryckligen arbetat med jämställdhet i undervisningen. Eleverna säger att lärarna undervisat dem om jämställdhet inom

ramen för SO, svenska och historia. I SO-undervisningen har eleverna exempelvis haft lektioner som handlat om olika villkor för pojkar och flickor i olika länder, historiska skillnader mellan mäns och kvinnors villkor, samt diskuterat löneskillnader mellan män och kvinnor. Det framgår också att lärare i undervisningen i NO lyft fram kvinnliga vetenskapsmän i syfte att uppmuntra flickors intresse för vetenskap, och även låtit flickor organisera en vetenskapsfestival för samtliga elever där kvinnliga vetenskapsmän lyfts fram. Vidare framgår av intervju med rektorn att jämställdhet varit ett särskilt fokus som lärarna valt att arbeta med på skolans utvärderings- och förberedelsedagar.

Vidare visar granskningen att lärarna ger eleverna vissa möjligheter att diskutera och ifrågasätta begränsande könsstereotypa föreställningar. Det framgår av intervju med lärare och elever att frågor som rör jämställdhet sker genom spontana samtal både i och utanför ramen för den planerade undervisningen. Det framgår också att man på skolan har en morgonsamling i vilken eleverna får utrymme att diskutera frågor de tycker är angelägna. Det framgår av intervju med elever och lärare att det i detta sammanhang förekommer diskussioner som handlar om jämställdhet, ofta i anslutning till aktuella händelser såsom nyheter och sportevenemang. Av intervju med lärare och elever framgår också att lärarna i flera ämnen tar upp de frågor eleverna har gällande jämställdhet. I SO har lärarna tillsammans med eleverna exempelvis diskuterat begränsande stereotypa föreställningar om kön kopplade till olika omvårdande yrkesroller såsom att män kan vara lärare och sjuksköterskor samt att de i hem- och konsumentkunskapen diskuterar könsrollspekter av fördelningen av arbetet i hemmet, och varför det mest är män som blir stjärnkockar. Eleverna berättar att de på lektionerna fått diskutera saker som de tycker är orättvisa mellan män och kvinnor i relation till nyhetsinslag de sett i klassen, som exempelvis att det finns löneskillnader mellan män och kvinnor. Lärare använder också elevernas frågor om könsstereotypa normer för att problematisera existerande normer. Exempelvis berättar en lärare att elever lyft frågan om olikheter i tillgång till träningstider mellan herr- och damlag i träningshallen, vilket ledde till att läraren tillsammans med eleverna diskuterade vilka normer som låg bakom detta.

Granskningen visar också att lärarna arbetar för att stärka elevernas upplevelser av den egna förmågan och ger eleverna uppmuntran för ansträngningar som går emot könsstereotypa föreställningar. Det framgår att lärarna identifierat vissa skillnader i intressen för undervisningen på gruppnivå utifrån kön och utifrån det anpassat undervisningen. Exempelvis säger lärare att flickor ofta uppvisar mer intresse för att läsa och skriva berättande texter i svenska. För att uppmuntra pojkars skrivande

brukar därför lärare låta samtliga eleverna skriva texter om saker som de intresserar sig för. Lärarna säger också att det i de tekniska och praktiska ämnena inte är någon skillnad på elevernas intresse för ämnet utifrån kön. Visserligen uppger en lärare som undervisar i programmering att det ofta kan finnas en grundläggande skillnad i förkunskaper till pojkarnas fördel, men att såväl kunskaper som intresse jämnar ut sig mellan könen efter några lektioner då samtliga elever fått prova på att programmera. Lärare berättar också att de roterar rollerna i hem- och konsumentkunskap vid matlagning och är noga med att både pojkar och flickor ska genomföra alla moment. De berättar att de noterat att flera pojkar än flickor är intresserade av matlagning i vissa klasser vilket de kopplat till fenomenet med stjärnkockar. Lärare och elever säger också att både pojkar och flickor kan uppleva dans som jobbigt, bland annat då det innebär att de måste visa upp sina rörelser för klassen. För att uppmuntra elever att ändå delta i undervisningen låter lärare elever som så önskar utföra dansmoment i enskilda rum. Vidare berättar lärare att de i idrottsundervisningen undviker att dela in i pojk- och flickgrupper vid exempelvis bollsporter för att uppmuntra alla att delta, och det framgår också av intervju med lärare och elever att både pojkar och flickor aktivt uppmuntras utföra olika tävlingsmoment gemensamt i bollsporter.

Lärares arbete med studie- och yrkesvägledning i undervisningen

Granskningen visar att flera lärare arbetar med studie- och yrkesvägledning i sina ämnen, men att lärarna sällan lyfter perspektiv på hur såväl olika jämställdhetsaspekter som kön kan påverka framtida utbildnings- och yrkesval. Av inskickat underlag samt av intervjuer med rektorn, studie- och yrkesvägledare samt lärare framgår att skolans tidigare plan för studie- och yrkesvägledning nyligen reviderats i samverkan med studie- och yrkesvägledare, bland annat i syfte att starkare knyta jämställdhetsperspektivet till den studie- och yrkesvägledning som lärare ska bedriva i undervisningen. Det material Skolinspektionen tagit del av är den reviderade planen som är avsedd att implementeras detta läsår, vilket innebär att momenten som ingår i den vid tillfället för granskningsbesöket ännu inte genomförts. Lärare och elever berättar emellertid att viss studie- och yrkesvägledning redan genomförts inom ramen för undervisningen. Exempelvis har eleverna fått skriva om vilka jobb de är intresserade av i framtiden. Vidare har eleverna fått söka information om vad som krävs för olika jobb. Lärare berättar också att eleverna får öva sig på att skriva CV. Av intervju med elever och lärare framgår också att det genomförs sporadiska studiebesök digitalt där elever i viss mån får ställa frågor om olika yrken, samt att en kvinnlig brandman berättat om sitt yrke för eleverna. Av intervju med rektorn och lärare framgår att viss studie- och yrkesvägledning i undervisningen

sker i ett ämnesövergripande tema mellan teknik, SO och NO i årskurs 6, bland annat genom att eleverna fått intervjua programmerare och astronauter om deras yrken. Det framgår också att lärare endast ger eleverna begränsade exempel på ämneskunskapers relevans för specifika yrken. Exempelvis berättar elever att lärare sagt att de behöver kunna svenska och matematik i de flesta arbeten och olika språk om de vill bo och arbeta i ett specifikt land. Lärare säger att de bland annat berättar om mindre vanliga yrken som eleverna kanske inte känner till, såsom geolog, i samband med undervisningen.

Slutligen visar granskningen att lärarna sällan använder sig av studie- och yrkesvägledarens kompetens för att hålla sig uppdaterade och för att vidga elevernas perspektiv på utbildnings- yrkesval utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Det framgår av intervju med lärare att de endast sporadiskt följer arbetsmarknaden inom branscher som relaterar till deras ämnen, och att de sällan söker aktuell kunskap om olika faktorer som påverkar elevers framtida yrkesval. Lärare berättar att de inte heller på ett strukturerat sätt tar stöd av studie- och yrkesvägledare för att orientera sig inom området. Det framgår också av inskickat material samt av intervju med studie- och yrkesvägledare att det finns en studie- och yrkesvägledare på skolan en dag i veckan, men att hens tjänst främst är inriktad mot högstadiet och att lärare på mellanstadiet sällan tar kontakt med vederbörande för att hålla sig uppdaterade inom studie- och yrkesvägledning. Vidare framgår av intervjuer med elever och lärare att lärare på skolan inte alltid synliggör för eleverna hur kön kan påverka framtida studie- och yrkesval. Det händer dock att lärare efterfrågat och informerats om vilka val eleverna gör till gymnasiet uppdelat på kön, och att de då uppmärksammat att flickor i lägre utsträckning söker tekniska utbildningar. Det framgår dock också att de inte gemensamt har diskuterat vad elevernas olika yrkes- och utbildningsval kan bero på, och hur man utifrån den diskussionen gemensamt ska arbeta för att synliggöra för eleverna på vilket sätt begränsande föreställningar om kön kan påverka framtida studie- och yrkesval.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver utveckla arbetet med studie- och yrkesvägledning i undervisningen samt synliggöra hur kön kan påverka framtida utbildnings- och yrkesval.

Granskningen visar att lärarnas flera lärare arbetar med studie- och yrkesvägledning i sina ämnen, men att lärarna sällan lyfter perspektiv på hur såväl olika jämställdhetsaspekter som kön kan påverka framtida utbildnings- och yrkesval. Det framgår att det finns en nyligen reviderad lokal studie- och yrkesvägledningsplan för detta läsår vilken lärarna varit delaktiga i att utforma tillsammans med studie- och yrkesvägledare, men lärarna uppger också att de sällan håller sig uppdaterade inom området studie- och yrkesvägledning.

Enligt 2 kap. 29 § skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. I läroplanen anges också att alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund.¹ Av Skolverkets allmänna råd framgår vidare att lärare i undervisningen bör utmana, problematisera och visa på alternativ till traditionella föreställningar om kön, kulturell och social bakgrund som annars kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval.²

Skolinspektionen rekommenderar därför att lärarna, under ledning av rektorn, utvecklar arbetet med studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Lärarna behöver se till att studie- och yrkesvägledningen sker kontinuerligt och integrerat i olika ämnen. Inom ramen för studie- och yrkesvägledningen behöver lärarna dels synliggöra hur kön kan påverka framtida utbildnings- och yrkesval, dels utmana de könsstereotypa föreställningar och normer som hänger samman med sådana val. På så sätt kan lärarna också vidga elevernas perspektiv på framtida utbildnings- och yrkesval utifrån ett jämställdhetsperspektiv. En förutsättning för att studie- och yrkesvägledningen ska vara relevant och uppdaterad är att det finns aktuell kunskap om vilka faktorer som påverkar elevers val. Detta inkluderar faktorer som exempelvis

¹ Lgr 22, avsnitt 2.6, *Skolan och omvärlden*.

² SKOLF5 2013:180. Skolverkets allmänna råd med kommentarer om arbete med studie- och yrkesvägledning.

hur elevers sökmönster till gymnasiestudier ser ut, vad som utmärker arbetsmarknaden vad gäller föreställningar om manliga respektive kvinnliga yrken, vilka föreställningar elever har kring framtida studier och yrken samt hur de faktorerna samverkar. Detta kan med fördel ske genom att lärare får stöd av studie- och yrkesvägledare i arbetet.

På Skolinspektionens vägnar

X Maria Lundström

Maria Lundström
Beslutsfattare
Signerat av: Maria Lundström

X Tomas Karlsson

Tomas Karlsson
Föredragande
Signerat av: Tomas Karlsson

I handläggningen av ärendet har även utredarna Maja Beckman och Eleonore Lindén deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Besöket genomfördes 30 augusti samt 1 september 2023 av utredarna Tomas Karlsson, Maja Beckman och Eleonore Lindén.

Totalt har Vittra Forsgläntan 500 elever i årskurserna F-9. I årskurs 4-6 går ungefär 150 elever, jämt fördelade över årskurserna. Varje årskurs är indelad i två klasser. Lärarna är fördelade på fyra arbetslag indelade efter elevernas ålder, och varje arbetslag leds av en arbetslagsledare som ingår i skolans ledningsgrupp. Elevunderlaget jämnt fördelat mellan könen (49 procent av eleverna är flickor), och 83 procent av eleverna har vårdnadshavare med eftergymnasial utbildning.

Huvudman för skolan är Vittraskolorna AB, som ingår i Academedia-koncernen. Studie- och yrkesvägledare som är verksam på skolenheten i en omfattning av 20 procent arbetar på koncernens uppdrag främst mot högstadiet och ingår i skolans elevhälsoteam.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med skolans studie- och yrkesvägledare eller den som fullgör motsvarande uppgifter
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier, dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Följande kriterier granskas:

- Undervisningens form - hur lärarna utformar och genomför undervisningen utifrån ett jämställt och normmedvetet förhållningssätt.
- Undervisningens innehåll – hur lärarna undervisar om jämställdhet.
- Lärares arbete med studie- och yrkesvägledning i undervisningen

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

[Lärares arbete för att tidigt motverka könsbundna utbildnings- och yrkesval \(skolinspektionen.se\)](https://skolinspektionen.se)

Bilaga 3: Författningsstöd

Av **1 kap. 5 § skollagen** framgår att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

I den inledande delen av läroplanen för grundskolan (**Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag**) framgår bland annat följande. Skolan ska aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.

I grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.1 Normer och värden**) anges att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska bidra till att skolan präglas av jämställdhet och att elever interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att alla som arbetar i skolan ska utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet. Vidare ska lärare specifikt synliggöra och diskutera med elever hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Läraren ska också planera och genomföra undervisningen så att elever möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.

Enligt grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.3 Elevers ansvar och inflytande**) ska läraren verka för att elever oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen. Vidare framgår av grundskolans läroplan (**Lgr 22,**

2.6, Skolan och omvärlden) att alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund.

Enligt **2 kap. 29 § skollagen** ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Av förarbetena till skollagen (**Prop. 2009/10:165 s. 278-279**) framgår att den studie- och yrkesvägledningskompetensen inte nödvändigtvis behöver finnas inom den egna skolenheten. Många fristående skolor köper t.ex. in vägledningstjänster. Ett krav på att studie- och yrkesvägledningskompetens ska finnas innebär dock en tydlig markering av huvudmannens ansvar för att eleverna får tillgång till studie- och yrkesvägledning, samtidigt som organisationen även fortsättningsvis är en lokal fråga. I läroplanerna finns både riktlinjer för alla som arbetar i skolan och särskilda riktlinjer för studie- och yrkesvägledare eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter. Enligt förarbetena speglar detta att både lärare, skolledare och särskilt utbildade studie- och yrkesvägledningsfunktionärer har ett gemensamt ansvar, men delvis olika roller, när det gäller information och vägledning till eleverna om framtida studier och arbetsliv.

I grundskolan läroplan (**Lgr 22, 2.6 Skolan och omvärlden**) anges att studie- och yrkesvägledaren, eller den som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning och vara stöd till den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.